

**K. Grażawski, C. Pietrzykowski, G.
Wilke, A. Kola**

**Łąkorek, gm. Biskupiec, woj.
toruńskie. Stanowisko 1**

Informator Archeologiczny : badania 17, 161-162

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

niewielkimi rozmiarami /od 120 x 130 cm do 200 x 110 cm/ i małą głębokością /od 30 do 50 cm/. Kształty ich są dość regularne, owalne - przeważnie wydłużone, rzadziej zbliżone do kwadratu. Fora dwoma wyjątkami, w okarnej, smolistej ziemi z dużą zawartością węgla drzewnego i polepy wypalającej okazano obiekty znajdujące się znaczną ilość kamieni polnych ze śladami przepalania. Rozmiar ich był dość znaczny, co świadczy, że paleniska zostały w większości przypadków rozłożone.

Nieco inny charakter ma obiekt interpretowany wstępnie jako pozostałość pieca. Składał się z dwóch jam: owalnej o wymiarach 50 x 90 cm, nie przekraczającej 25 cm głębokości i prostokątnej o prawie pionowych ścianach o wymiarach 160 x 110 cm. Ściany zostały wyklepione gliną, która następnie uległa niłemu spieczoniu. Środek obiektu zajmowały kamienie polne ułożone ściśle w kilku warstwach. Ziemia między nimi zawierała znaczną ilość węgla drzewnego.

Jamy odkryte z roku 1984 w świetle tegorocznych badań okazały się nieco większe /330 x 120 i 200 x 190 cm/. Obie miały potężne paleniska, a jedna z nich, prawdopodobnie dwufazowa zawierała ślady spalającego drewna.

Interpretacja funkcji obiektów odkrytych w bieżącym sezonie nie jest łatwa, gdyż uległy one daleko idącemu zniszczeniu i zachowały się jedynie ich spodnie części. Wstępnie można przyjąć, że niektóre z nich są pozostałościami naziemnego budownictwa mieszkalnego.

W większości jam wydobyto znaczną ilość ceramiki i kości zwierzęcych. Ceramika ma cechy typowe dla schyłku okresu wczesnofeodjalnego - roboczo można ją odnieść do wieku XII. Nieczynią są silnie obtaczane, mają dobry wypał, glina barwy ceglasto-brunatnej, brunatno-szarej i szarej schudząca domieszką średnio i drobnoziarnistego tłucznia. Prawdopodobnie znaczny procent naczyń wykonano z białej glinki. Podstawową formę stanowią gamki z wyhyłonymi na zewnątrz wylewami, są także naczynia z cylindryczną szyjką. Przeważa ornament linii falistej, żłobków dookołnych czy nakład wykonanych pętykami. Dno płaskie lub wklęsłe, niektóre ze znakami gamoarskimi. Do ciekawych okazów należą miniaturowe, ręcznie lepiące naczynka zdobione ornamentem linii falistej, żłobków dookołnych i nakład.

Z omawianych obiektów pochodzą również następujące przedmioty żelazne: nożyk, dwa bliżej nieokreślone przedmioty /może narażnia oraz kółko lub ogniwo/. Z powierzchni pól zebrano 2 przedmioty gliniane, jeden ręcznie lepiący pochodzi z okresu starszego niż wczesne średniowiecze. Na uwagę zasługują jeszcze jama częściowo zniszczona ze szczątkami bydłęcia /niekompletnymi/. Czaszka zwierzęca spoczywała na kręgosłogu ogona.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Podstwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie. Badania będą kontynuowane.

ŁĄKORZEK, gm. Biskupiec
woj. toruńskie
Stanowisko 4

Muzeum Regionalne
w Brodnicy
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Instytut Archeologii i Etnografii
w Toruniu
Pracownia Archeologii Podwodnej

Badania prowadzili mgr Kazimierz Grądzki /autor sprawozdania/ oraz mgr Czesław Piętrzykowski. Konsultantami byli dr Gerard Wilke i dr Andrzej Kola z IMA. Finansowało Muzeum Regionalne w Brodnicy. Pierwszy sezon badań. Wczesnośredniowieczna osada palowa /?/.

Stanowisko położone jest we wschodniej części jeziora Łąkora /płn. część Pojezierza Brodnickiego/, tuż przy wylocie strumienia łączącego niniejsze jezioro z jeziorem Wielkie Partęczyny, około 750 m na północny-wschód od leśniczówki Grabiny. Obszar prac dotyczył strefy litoralnej do głębokości 5 m, o dość równomiernym łagodnym spadku, przeciętnie uromatowanego dna. Widoczność pod wodą sięgała 5 m.

Celem pierwszego etapu prac było sporządzenie planigrafii obiektu, wstępne rozpoznanie jego stratygrafii, weryfikacja danych chronologicznych. Pomiar stanowiska rozpoczęto od ustalenia na podstawie penetracji podwodnej oddanego szeregu załamania stałych elementów konstrukcyjnych osady - wbitych na dno pali. Każdy z pali uzyskiwał dwa pomiary kątowne z dwu niezależnie rozlokowanych niwelatorów. Pomiary prowadzono w obrębie 20 sektorów na jakie podzielono cały obszar badań. W ten sposób uzyskano plan załamania pali - dokładna rozlokowanie stałych elementów założenia. W rejonie sektorów prowadzono też pomiary głębokościowe, na podstawie których sporządzono szeregowy plan batymetryczny rejonu osady. Pomiernono ponadto sarys obecnej linii brzegowej - strefy zarastania jeziora. Zlokalizowano 532 pele o średnicy 18-32 cm, załamujące od zarastającego brzegu do głębokości około 4 m w głąb jeziora.

Ze sporządzonego planu wynika, że brzoła rozprzestrzeniła się na obszarze prostokąta 50x60 m. tworzą jak gdyby układ 23 rzędów pali w postaci dwu platform /każda po 10 rzędów/ połączonych ze sobą w partiach przybrzeżnych. Między platformami była przerwa w formie zatoczki /przystani/ o otwartym wylocie w głąb jeziora.

Ze strony północnej jak i południowej istnieją wysunięcia o kształcie zbliżonym do trójkąta w postaci gęsto wbitych pali.

Prace sondazowe w dnie jeziora spowodowały się do pobierania próbek dna po osiach w wybranych sektorach. W kilku miejscach natrafiono na głębokości około 60 cm poniżej dna na warstwę runowiskową przepalonego drewna, w spągu której wystąpiła kora drzewna spoczywająca na sporej ilości włóknów oszronowych. Założony wykop sondazowy w strefie peryferyjnej obszaru występowania pali o wymiarach 60 x 60 cm pozwolił na odkrycie runowiska konstrukcji drewnianych, częściowo przepalonych na głębokości około 50-60 cm. Na tym etapie eksploatację przzerwano, dochodząc do głębokości 110 cm poniżej dna, ze względu na znaczne nawarstwienia namuliska i piasku. Stwierdzono konieczność zastosowania w przyszłości sektora niezbędnego przy eksploatacji stanowisk podwodnych. Ponadto pobrano próbki drewna do analizy dendrologicznej w celu określenia gatunku, jak też do analiz C-14; wyniki stanowić mogą jedyną alternatywę udoświadczenia czy też weryfikacji chronologii wobec braku materiału runowiskowego z tegoż stanowiska.

Badania będą kontynuowane.

ŁĘKNO, gm. Wągrowiec
woj. pilskie
Stanowisko 1

Konservator Zabytków Archeologicznych
w File

Badania prowadził mgr Andrzej M. Wyrwa. Finansowali WKZ
w File, UAM w Poznaniu i Maciejka Gminy Wągrowiec. —
Pierwszy sezon badań. Wiosna, osada lokacyjna Łekno
/ X/XII - XI w./.

Stanowisko nr 1 leży na gruntach administracyjnych wsi Łekno. Usytuowane jest na wzniesieniu morenowym po wschodniej stronie jeziora Łekneńskiego. W źródłach historycznych po raz pierwszy wzmiankowane jest jako "de Lecna" w bulli papieża Innocentego II z 7 lipca 1136 roku. Z badań powierzchniowych i wywiadu terenowego wynika jednak, że osadnictwo na wzniesieniu Łekneńskim i w jego okolicy sięga przynajmniej okresu neolitu. Istnieją też ślady osadnictwa z okresu brązu i żelaza.

Celem badań na stanowisku nr 1 było wstępne rozpoznanie stratygrafii zasięgu najwcześniejszego osadnictwa na terenie wsi i ustalenie chronologii kolejnych warstw osadniczych. Wytyczono wykop o wymiarach 2,5 x 5 umożliwiający eksploatację na dużej głębokości. Eksploatację prowadzono warstwami kulturowymi, a w ich ramach warstwami mechanicznymi.

Wykop sondazowy wytyczono na placu Powstańców Wielkopolskich, przy posesji nr 2, na wschód od kościoła parafialnego na skraju wschodniej krawędzi wysoczyzny morenowej, na której położona jest najstarsza część wsi Łekno.

W trakcie eksploatacji wyodrębniono następujące warstwy kulturowe:

1. warstwa I - glina nasypkowa niwelacyjna, czarna ziemia humusowa, żwir.
2. warstwa II - ciemnobrunatny piasek. W stropie warstwy II na głębokości 91,87 wydobyto monetę z 1867 roku /"3 Pfennig 1867 Scheide Münze"/awers/; "20 einen Thaler"/rewers/. W spągu warstwy II na gł. 91,31 znaleziono monetę miedzianą króla Jana Kazimierza z 1672 roku.
3. warstwa III - tworzy ją drobnoziarnisty biały piasek rzeczny.
4. warstwa IV - składa się z dwóch części:
IV a - szara ziemia z dużą ilością węgielków drzewnych
IV b - ciemnoszara ziemia z dużą ilością węgielków drzewnych i śladami spróchniałego drewna. Na spągu warstwy IV /IV b/ odsłonięto paleniska z dużą zawartością kości zwierzęcych, dużymi fragmentami węglinowych bali drewnianych i fragmentami ceramiki naczyńowej.
5. warstwa V - żółta, silnie zbita glina ze śladami działania otwartego ognia. Stanowi ona najprawdopodobniej poziom niwelacyjny kolejnego poziomu osadniczego XV/XIV w. /9/. W warstwie nie znaleziono żadnych materiałów zabytkowych.